

RECENZIE

la lucrarea *„De la autoritarism la totalitarism: tipologii și mecanisme constituționale de exercitare a puterii politice în perioada 1938-1989”*. Autor - profesor universitar, doctor Cristian IONESCU ¹⁾

*„O națiune care nu își clarifică complet trecutul
nu își va putea vedea cu claritate viitorul”*

Cristian Ionescu

Actualizând o problemă „parțial letargică”, în contextul în care figura regelui Carol al II-lea rămâne „un subiect tabu nu doar în cercetarea științifică, ci și în rândul opiniei publice românești”, lucrarea semnată de celebrul savant Cristian Ionescu reprezintă o analiză profundă a evoluției regimurilor politice din România între anii 1938 și 1989. Autorul pune un accent deosebit pe metamorfozele constituționale și pe mecanismele prin care suveranitatea a fost exercitată într-un context autoritar și totalitar specific acelei perioade din România. Totodată, autorul oferă cititorului o descriere desăvârșită și bine documentată a traiectoriei politice a țării, de la faza interbelică până la colapsul regimului comunist. Datorită acestui fapt, opera poate fi apreciată ca un instrument temeinic pentru studenți, cadre didactice, cercetători și profesioniști din domeniul dreptului constituțional, al istoriei dreptului românesc, dar și al științelor politice.

Pentru o apreciere echidistantă a lucrării, sunt substanțiale precizările autorului din „Introducere”, care subliniază că *„ar trebui să ne îndepărtăm de conceptualizarea atât a «opiniilor-elogii» sau a «opiniilor-ovații», cât și a criticilor și calificărilor eminamente subiective, agresive și gratuite, despre o anumită constituție sau o anumită personalitate politică [...] de conceptualizarea clișeeelor despre un anumit regim politic.”* Aceste observații reflectă intenția autorului de a aborda subiectul cu

obiectivitate și de a evita simplificările și părtinirile ideologice, promovând o analiză echilibrată și temeinică a regimurilor politice din România anilor 1938–1989.

Deși cuprinsul lucrării este vast din punct de vedere cronologic, aceasta se remarcă printr-o structură clară, capitolele sale revelând date importante din istoria constituționalismului românesc din perioada 1938–1989. Pe lângă contextul politic și istoric al epocii, în fiecare capitol este analizat și impactul acestuia asupra instituțiilor statului și regimurilor politice care s-au succedat. Din această perspectivă, profesorul Cristian Ionescu a reușit să ne ofere o panoramă a modului în care mutațiile au influențat esența raporturilor de drept constituțional.

În debutul lucrării, autorul polemizează despre efectul grav al autoritarismului asupra spiritului național al românilor, explicând cum această realitate a influențat perceperea și aplicarea mecanismelor constituționale. Este evident că o astfel de analiză reprezintă una dintre cele mai marcante explorări ale conjuncturii politice a epocii, oferind cititorului un fundament solid pentru aprecierea evoluțiilor ulterioare. Analizând anii 1938–1940, când regimul autoritar al regelui Carol al II-lea a dus la desființarea monarhiei parlamentare și la instaurarea unei monarhii autoritare, autorul scoate în evidență aspecte importante ale destrucțiunii parlamentarismului românesc. Profesorul Ionescu de-

¹⁾ Editată la București, Editura C.H. Beck, 2023.

taliază Constituția din 1938, care a consacrat acest regim, relevând cu acribie modul în care autoritarismul s-a consolidat în acea perioadă. Cunoscută și sub denumirea de Constituția lui Carol al II-lea, această Constituție cedează mult în fața Constituției României din 1923, atât în privința drepturilor și libertăților cetățenilor, cât și în ceea ce privește organizarea autorităților publice și respectarea principiilor democratice. Constituția a instituit modificări, de esență, ale unor principii constituționale. În acest context, Cristian Ionescu dezvăluie mai multe aspecte ale reformei constituționale din 1938, care a dat naștere unei monarhii în care regele deținea atât puterea legislativă, exercitată prin Reprezentanța Națională, cât și puterea executivă, aplicată prin guvern, considerat un organ consultativ și executiv al voinței sale, fiind declarat „capul statului”.

Din discursul profesorului Cristian Ionescu rostit cu ocazia Galei Premiilor Uniunii Juriștilor din România pe anul 2019, la acordarea diplomei de onoare pentru lucrarea „Tratat de drept constituțional contemporan. Ediția 3”, constatăm că lucrările sale reprezintă „*nu atât rodul unei cercetări de bibliotecă, dar și cercetare de bibliotecă*”. Datorită abordării riguroase și aprofundate, profesorul Ionescu a reușit să revalorifice înțelegerea evoluției regimurilor constituționale, evidențiind nu doar modificările formale, ci și mecanismele de putere care au fost implementate pentru consolidarea autorității politice. Lucrarea se distinge prin faptul că nu se rezumă la o simplă descriere istorică a evenimentelor, ci pune un accent deosebit pe analizele juridice ale constituțiilor și ale actelor normative din perioada respectivă, oferind astfel o viziune completă și documentată asupra contextului constituțional românesc.

De asemenea, autorul reconstituie cronologic și analitic instituțiile politice din perioada ce a urmat

după 23 august 1944, evidențiind eforturile de reintroducere a unui regim constituțional democratic în România. Adoptarea „constituțiilor comuniste”, în opinia autorului, au marcat „un moment de ruptură în istoria dreptului public”, negând astfel principiile constituționalismului. Toate acestea fac lucrarea deosebit de relevantă pentru cei interesați de evoluțiile politice și constituționale în România din această perioadă.

Fără nicio îndoială, remarcabila lucrare „De la autoritarism la totalitarism: tipologii și mecanisme constituționale de exercitare a puterii politice în perioada 1938-1989” aduce o contribuție valoroasă atât dreptului constituțional și istoriei dreptului românesc, cât și științelor politice, punând în prim-plan mecanismele prin care a fost exercitată suveranitatea în România între 1938 și 1989. Autorul reamintește dificultățile regimurilor autoritare și totalitare specifice acestei perioade, subliniind atât intermitențele, cât și continuitățile dintre diversele regimuri constituționale care s-au succedat pe harta politică a României.

Explorând o perioadă dintr-un trecut nu tocmai apropiat, profesorul Cristian Ionescu a reușit să ne ofere un studiu de referință pentru cei interesați de evoluția constituțională a României, parțial și a Basarabiei, în perioada 1938–1989, devenind astfel o sursă indispensabilă pentru aprofundarea cunoștințelor despre dezvoltarea constituționalismului românesc.

Ion GUCEAC

Academician al Academiei de Științe a Moldovei,

Profesor universitar

e-mail: ion.guceac@asm.md

<https://orcid.org/0000-0002-9497-4628>